

**SUOMEN SUURLÄHETYSTÖ
MOSKOVA**

Talosuutisia Moskovasta 21.1.-3.2.2010

	V u o s i n e l j ä n n e k s e t						
	2008			2009			
	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
BKT:n kasvu, %	7,5	6,0	1,2	-9,8	-10,9	-8,9	
Federaation budjettijäämä, % BKT:stä	7,6	10,2	-7,8	-0,4	-7,4	-5,8	-9,3 *)
Ulkomaankauppa (tavarakauppa)							
• viennin kasvu euroissa laskettuna, %	31	40	-1	-40	-38	-37	-13 *)
• tuonnin kasvu euroissa laskettuna, % (lähde: Venäjän keskuspankki)	23	30	16	-26	-33	-37	-26 *)
• viennin kasvu Suomeen euroissa, %	42	28	-11	-41	-50	-23	
• tuonnin kasvu Suomesta euroissa, % (lähde: Suomen tullit)	26	19	-8	-46	-48	-53	
<i>Kaikki %-muutokset edellisen vuoden vastaavasta aikajaksosta.</i>							
<i>*) Vuoden 2009 4. neljänneksen alustava tieto.</i>							
Valtion ulkomainen velka 31.12.2009	30 mrd. USD						
Yritysten ja pankkien ulkomainen velka 31.12.2009	425 mrd. USD						
Valtion kahden ylijäämärahaston varat 31.1.2010	151 mrd. USD						
Valuuttavaranto 29.1.2010	437 mrd. USD						
Ruplan kurssi 3.2.2010	EUR = 42,05 RUB		USD = 30,18 RUB				
Raakaöljyn hinta 3.2.2010	Urals 75,13 USD/bbl		Brent 76,25 USD/bbl				

Talousohjelma ja talouspolitiikka

Yksityisen kulutuksen elpymisestä on merkkejä päätellen vähittäiskaupan määrästä, joka oli joulukuussa enää noin 4 % pienempää kuin edellisen vuoden joulukuussa, jolloin kauppa vielä selvästi kasvoi. Elintarvikkeiden myynnin määrä oli jo käytännössä sama kuin vuotta aiemmin. Muiden tavaroiden myyntikin on elpyillyt, joskin niitä myytiin joulukuussa 7 % vuodentakaista vähemmän mutta saman verran kuin kaksi vuotta aiemmin.

Investointien elpymiskäänne oli vielä tiukassa vuoden 2009 lopulla. Investointien määrä oli kylläkin joulukuussa enää 9 % pienempi kuin edellisen vuoden joulukuussa, jolloin se toisaalta jo väheni. Kaksi vuotta aiempaan määräänsä nähden investointeja tehtiin edelleen viitisentoista prosenttia vähemmän. **Rakentamisen** osalta tilanne oli samankaltainen, mutta rakentaminen on kaiken kaikkiaan käynyt läpi pienemmän sukelluksen vuoden 2009 mittaan kuin talouden kokonaisinvestoinnit.

Työttömyys lisääntyi lähinnä kausiluontoisesti viime syksyn mittaan. Joulukuussa 2009 työttöminä oli 8,2 % työvoimasta (syyskuussa 7,6 %) tilastolaitos *Rosstatin* kuukausikyselyn mukaan (tehty kansainvälisen työjärjestön ILO:n menetelmiä käyttäen). Moskovassa työttömyysaste oli alle 1,8 % ja Pietarissa 3,6 %. Työttömyyden ohella tilastolaitos raportoi, että joulukuussa noin 4 % työntekijöistä oli työnantajan aloitteesta joko **lomautettu tai osa-aikaistettu**. Vuotta aiemmasta huipustaan osuus on laskenut ja vakautui syksyksi, joskin pakkolomautettujen osuus nousi jyrkästi joulukuussa. Jalostavan teollisuuden työntekijät ovat olleet talouskriisin aikana tuntuvimmin lomautusten ja osa-aikaistamisen piirissä, ja tällä sektorilla osuus oli edelleen lähemmäs 9 %.

Yksityisen sektorin palkat pysyivät yleisesti ennallaan syksyn mittaan, esimerkiksi jalostavassa teollisuudessa ja kaupan alalla, joilla palkat olivat marraskuussa seitsemisen prosenttia vuodentakaista

korkeammalla. Julkisen sektorin palkkoja sen sijaan korotettiin syksyn mittaan, etenkin julkisen hallinnon ja koulutuksen piirissä. Julkisen sektorin palkkojen nousu vuodentakaisesta oli marraskuussa pitkälti toistakymmentä prosenttia, kuten se on ollut keväästä lähtien. Kaiken kaikkiaan palkat olivat marras-joulukuussa keskimäärin 10 % korkeammat kuin vuotta aiemmin ja ne ovat kesän jälkeen hieman nousseet. Maan tilastoitu keskipalkka oli marraskuussa noin 450 euroa kuukaudessa, joskin harmaiden palkkojen puuttuessa palkkatilastoinnista (suunnilleen viidesosa koko palkkasummasta) todellinen keskipalkka on noin 550 euroa. Jalostavassa teollisuudessa tilastoitu keskipalkka oli vajaa 400 euroa. Kuluttajahintojen nousun hidastuminen alle koko maan palkkojen nousuvauhdin merkitsi kotitalouksien **reaalipalkkojen** pientä nousua syksyn mittaan sekä vuotta aiemmasta.

Hallitus raportoi talouskriisin vastaisista vuoden 2009 toimistaan. Duumalle annetun raportin mukaan toimiin oli federaation budjetissa varattu noin 28 miljardia euroa vastaava summa, josta käytettiin 98 %. Tämä edusti noin 13 prosenttia federaation budjetin kokonaismenoista. Hallituksen antikriisitoimien listalla suurimpia tuensaaajatahoja olivat yritykset (etenkin puolustusteollisuus, autoteollisuus ja valtion rautatiet), neljä valtion pankkia tai rahoituslaitosta sekä alueiden budjetit. Vuoden 2010 federaation budjetissa samankaltaiselle toimenpidelistalle on varattu noin 4,5 miljardia euroa. Finanssiministeri Aleksei Kudrinin mukaan hallitus kaavailee kriisin vastaisten toimien asteittaista vähentämistä ja niiden lopettamista vuonna 2015. Eräät tarkkailijat ovat todenneet, että kriisin vastaisten toimien listat eivät kata esimerkiksi talouden eri sektoreiden saamaa **koko** rahoitusta federaation budjetista tai kaikkia federaation budjetista tapahtuvia varojen siirtoja (tai siirtojen lisäyksiä) aluebudjetteihin ja valtion eläkerahastoon. Tammi-marraskuussa 2009 pelkät varojen siirrot eläkerahastoon olivatkin noin 47 miljardia euroa ja siirtojen lisäys noin 16 miljardia euroa. Lisäyksillä katetaan pääministeri Putinin keskeiseksi sosiaalis-poliittiseksi hankkeeksi nostamat mittavat eläkkeiden korotukset vuosina 2009 ja 2010, mikä voi kulutusta tukieessaan osoittautua myös kaikkein merkittävimmäksi talouden elvytystoimeksi.

Investointi-ilmastoa käsiteltiin Kremlissä presidentin johdolla. Kokouksen jälkeen uutisoitiin, että päävastuu investointien esteiden purkamisesta Venäjän hallinnossa on tästedes kuuluva talouskehitysministeriön talouden valtiosääntelyn osastolle. Se on jo käynyt työhön eläin- ja kasvinterveysvalvonnan helpottamiseksi. Toiminnassaan ministeriö voi nojata varapääministeri Sobjaninin johtamaan hallintoreformikomissioon, jonka vallassa esteiden poistaminen on. Ylimpänä hierarkiassa on 1. varapääministeri Shuvalov, joka äskettäin nimitettiin uuden talouskehityksen ja integraation komission johtoon. Asemastaan käsin hänellä on oikeus peruuttaa hallintopäätöksiä, joilla vaikeutetaan merkittäviä investointihankkeita, tai valmistella esityksiä lainmuutoksiksi. Hallitus on huolissaan ulkomaisten investointien vähenemisestä 41 prosentilla viime vuonna. Puolet toteutuneistakin sijoituksista on todellisuudessa venäläisten omistamien offshore-yhtiöiden tekemiä, totesi presidentti Medvedev.

Insor-instituutin tuore ideapaperi ”21. vuosisadan Venäjä – pohdintoja toivotusta huomisesta” herättää keskustelua. Raportti kehottaa modernisoimaan talouden ohella myös poliittista järjestelmää. Erityisesti miliisin ja voimavirastojen uudistus on laatijoiden, Igor Jurgensin ja Jevgeni Gontmaherin mukaan Venäjällä tarpeen. Paperissa suositellaan poliittisen kilpailun palauttamista. Insorin on katsottu olevan presidentti Medvedeviä lähellä oleva liberaalien piirien avoriihi. Aiemmin Insor on tuottanut raportin talouden modernisaatiotarpeesta. Kreml on ilmoittanut, että se ei ole vielä tutustunut uuteen paperiin. Venäjänkielinen raportti on luettavissa Insorin sivustolla www.riocenter.ru.

Taluskriisi heikensi Venäjän talouden vapauden tilaa. *Heritage Foundation* ja *Wall Street Journal* julkaisevat vuosittain talouden vapautta mittaavaa Economic Freedom of the World -indeksiä. Vuonna 2009 Venäjä sijoittui 143. sijalle 179 maan joukossa. Tutkijat arvostelivat Venäjää valtion suuresta roolista maan taloudessa, hintojen sääntelystä, talouden raaka-aineriippuvuudesta, ulkomaisten investointien esteistä sekä viranomaisten ja oikeusistuinten toiminnasta. Verotusjärjestelmä oli ainoa osa-alue, jossa Venäjä ylitti tutkittujen maiden keskiarvon. Kehnoimmin Venäjä pärjasi korruptiota sekä omaisuudensuojaa ja investoinnin vapautta mitanneissa osioissa.

Kaikki valtion hankintojen tarjouskilpailut keskitetään viidelle sähköiselle kauppapaikalle heinäkuun alusta alkaen. *Antimonopolivirasto (FAS)* valitsi tarjouskilpailujen väyliksi sähköiset kauppapaikat, joita ylläpitävät *Sberbank*, *RTS*, *MICEX* sekä Moskovan ja Tatarstanin hallitukset. FASin

mukaan tälle listalle lisätään lähiaikoina vielä *Pietarin raaka-ainepörssi* öljyhankintojen osalta. Kaikki valtion hankinnat tullaan kanavoimaan edellä mainituille kauppapaikoille erityisen goszakupki.gov.ru -portaalin kautta. Tällä hetkellä tarjouskilpailuja järjestetään lukuisissa internet-portaaleissa. Keskitämisellä pyritään lisäämään läpinäkyvyyttä ja ehkäisemään korruptiota. Tosin asiantuntijat eivät usko uudelleenjärjestelyn systemaattisesti vähentävän 'maan tapana' hyväksytyjä toimintakeinoja.

Teollisuus ja rakentaminen

Jalostavan teollisuuden tuotanto oli joulukuussa edelleen vuosi aiemmin pudonneella tasollaan. Toisaalta tuotantoa oli enää 13 % vähemmän kuin vuoden 2007 joulukuun huipussa. Muutamalla teollisuuden päähaaralla tuotanto ylitti marras-joulukuussa jo ko. huipun (metallituoteteollisuus) tai oli saavuttanut sen (elintarviketeollisuus). Toisaalta jalostavan teollisuuden tuotantolukuja painoivat etenkin kone- ja laiteollisuuden lohkot, joilla tuotanto oli viides-kolmasosan kahden vuoden takaista pienempää. Metsäteollisuudessa vastaava alitus oli noin 15 % ja metallurgian alalla noin 10 %.

AvtoVAZilta työttömiksi jääneitä tehdastyöläisiä ollaan siirtämässä junanvaunutehtaalle Leningradin alueelle? *Vedomosti*-lehden mukaan *Lada*-tehtaan kotikaupungin Toljatin työttömyysongelmaan etsitään helpotusta siirtämällä vähintäänkin satoja sen asukkaita tehdastyöhön toisaalle maassa; kohteena mainitaan Leningradin alueella Tihvinässä sijaitseva uusi junanvaunutehdas, joka on käynnistämässä tuotantoaan kuluvan vuoden loppuun mennessä. Hankkeesta vastaavan *Hypoteekki- ja asuntolainojen uudelleenjärjestelyvirasto ARIZhK:n* mukaan muuttajille taattaisiin työpaikan lisäksi myös asunnot, ja jos hanke toteutuu menestyksekkäästi, voidaan samaa mallia toisintaa myös muiden työttömyysongelmaisten tehdaskaupunkien kohdalla. Samaan aikaan AvtoVAZin kriisi syvenee entisestäänkin; Ladojen myynti putosi tammikuussa 40 % vuoden 2009 tammikuusta, joka sekin oli automarkkinoilla jo kriisin aikaa.

UC Rusalin listautuminen Hongkongin pörssiin onnistui. Maailman suurin alumiinintuottaja keräsi listauksen kohteena olleilla osakkeillaan (10,6 % yhtiön osakekannasta) 1,6 miljardia euroa, eli yhtiö arvostettiin markkinoilla 15 miljardin euron arvoiseksi. Osakeanti ylimerkittiin kaksinkertaisesti. Suurimmat osuudet myynissä olleista osakkeista ostivat Venäjän valtion omistama *Vneshekonombank* (3,15 %) sekä *Libyan Investment Authority* (1,43 %). Rusalin osakkeen arvo kuitenkin laski lähes 11 % heti ensimmäisenä kauppapäivänään.

Guinean sotilasjunta yrittää kyseenalaistaa UC Rusalin Hong Kongin pörssin listautumisannin. Guinea katsoo Rusalin ostaneen vuonna 2006 alihintaan Friguiaun bauksiittikaivoksen ja jalostamon, ja se vaatii yhtiöltä 860 miljoonan dollarin korvausta arvioimistaan menetyksistä. Rusal maksoi laitoksista tuolloin 19 miljoonaa dollaria, kun Guinean hallitus arvioi laitosten todelliseksi arvoksi 257 miljoonaa dollaria.

Energia

Venäjän energiantuotanto elpyi hyvin vuoden 2009 loppua kohden. Raakaöljyn tuotanto piristyi jopa huomattavasti aiemmin, ja vuoden loppukuukausina tuotanto ylitti kahden edellisen vuoden tason 2-3 prosentilla. Koko vuoden osalta tuotanto lisääntyi prosentin. Maakaasun tuotannon putoaminen alkuvuodesta, minkä tuloksena koko vuoden tuotanto väheni 12 %, jatkui syksyyn. Sen jälkeen tuotanto kuitenkin piristyi ripeästi saavuttaen vuoden 2007 loppukuukausien lukemat. Myös hiilen tuotantolukemat elpyivät vuoden mittaan kolmen edellisen vuoden loppukuukausien huippuihin, vaikka koko vuoden osalta tuotanto supistui 10 %. Sähkön tuotanto piristyi samankaltaisesti. Niin raakaöljyn, maakaasun, hiilen kuin sähkön tuotanto oli vuoden 2009 lopulle tultaessa palautunut päättyneen vuosikymmenen huippulukemiin.

Verohelpotuksia Itä-Siperian uusille öljykentille. Venäjän hallitus on laajentanut aikaisemmin 13 Itä-Siperiassa sijaitsevaa kenttää koskeneen vapautuksen vientiverosta uusille kentille. Nyt vientiverosta vapautuu 22 öljykenttää. Finanssiministeri Kudrin on kuitenkin esittänyt, että vientiverohelpotuksista tulisi luopua, koska siitä seuraa valtiolle merkittäviä tappioita. Verovapaista kentistä tärkeimpiä on

valtiollisen *Rosneftin* vuoden 2009 elokuussa käynnistämä, tuotannoltaan merkittävä Krasnojarskin alueella Itä-Siperiassa sijaitseva *Vankorin* kenttä.

Uusi, strateginen öljykenttä Itä-Siperian Irkutskissa. Rosneft arvioi *Savostjanovoksi* nimetyn kentän hyödynnettävien varojen olevan yli 160 miljoonaa tonnia, mikä tekisi kentästä jopa Vankoria merkittävämmän. Kokonsa ansiosta öljykenttä luokitellaan strategiseksi. Kenttä sijaitsee joulukuussa 2009 avatun Itä-Siperia–Tyynimeri -öljyputken (ESPO) varrella.

Sahalin-2 tuotti voittoa. Venäjän ensimmäinen LNG-laitos (nesteytetty kaasu) avattiin Sahalin-2:lla helmikuussa 2009. Hankkeen operaattori, *Sakhalin Energy*, tuotti vuoden 2009 kolmannella neljänneksellä Gazpromille 235 miljoonaa euroa voittoa. Sahalin-2:n osake-enemmistö siirrettiin tunnetusti Shelliltä Gazpromille kolme vuotta sitten pitkään jatkuneen toimintaehtoja koskeneen erimielisyyden ratkaisuna. Venäjän valtion on nyt kerrottu saaneen kaupan jälkeen yhden etuoikeutetun osakkeen. Osake oikeuttaa *Vedomosti*-lehden tietojen mukaan valtion saamaan vuotuisen sovitun osingon korvauksena valtion aiemmista menetyksistä hankkeessa. Vuonna 2007 osinko oli 1,35 miljardin dollarin suuruinen. Muita osinkoja ei maksettu, ja yhtiön tulos oli tappiollinen.

Tatneft avaa uuden öljynjalostamon lokakuussa. Tatarstanilainen Tatneft ilmoitti avaavansa lokakuussa uuden öljynjalostamon, *Tanecon*. Kyseessä on ensimmäinen merkittävä uusi öljynjalostamo, joka avataan Venäjällä neuvostoajan päättymisen jälkeen. Jalostamon kapasiteetti on ensimmäisessä vaiheessa 140 000 barreliä päivässä ja investoinnin arvo 4,8 miljardia dollaria.

Venäjän hallitus hyväksyi ydinteknologian valtionohjelman vuosille 2010–2015. Varsinaisen ohjelman päättyessä vuoteen 2015 sen ennusteet ulottuvat kuitenkin vuoteen 2020 asti. Seuraavan kymmenen vuoden aikana Venäjän on tarkoitus investoida yli 3 miljardia euroa, josta runsas 2,6 miljardia valtion budjetista, mm. uuden sukupolven teknologian kehittämiseen sekä tehokkaampaan ja ympäristöystävällisempään teknologiaan. Suunnitelmissa on rakentaa 26 uutta ydinreaktoria.

Valko-Venäjä ja Venäjä pääsivät sopuun öljytoimituksista ja sähkön hinnasta. Venäjä toimittaa vuonna 2010 Valko-Venäjälle tullivapaasti 6,3 miljoonaa tonnia raakaöljyä kotimaiseen kulutukseen. Valko-Venäjän Eurooppaan suuntautuvaan jälleenmyyntiin jalostamasta öljystä Venäjä puolestaan perii vientitullin. Vastaavasti Valko-Venäjä nostaa öljyn kauttakulkumaksua 11 prosentilla. Valko-Venäjä on kuitenkin ilmoittanut jatkavansa neuvotteluja kokonaan tullivapaista öljytoimituksista Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin tulliliiton puitteissa. Valko-Venäjän tulkinnan mukaan vientiverosta tulisi luopua kokonaan viimeistään 1.7. maiden muodostaessa yhteisen tullialueen. Samoin maat pääsivät sopuun Venäjän Valko-Venäjälle myymän sähkön määrästä ja kauttakulmaksuista.

Gazprom ja Puolan PGNIG sopimukseen kaasutoimituksista. Yhtiöiden sopimuksen mukaan Gazprom voi kasvattaa kaasutoimituksia Puolaan maan markkinoiden kysynnän mukaan, jopa 11 miljardiin kuutiometriin vuodessa. Samalla yhtiöt sopivat Jamal-putken kautta kuljetettavan kaasun kauttakulusta vuoteen 2045.

Unkari ja Gazprom yhteistyöhön South Stream –kaasuputken rakentamisessa. Unkarin kehitys pankki MFB ja Gazprom sopivat yhteisyrityksen perustamisesta South Stream –kaasuputken Unkarin läpi kulkevan osan rakentamiseksi. Sopimus tehtiin Venäjän ensimmäisen varapääministerin Viktor Zubkovin Unkarin-vierailulla. South Stream -kaasuputken on tarkoitus kuljettaa kaasua Venäjältä Keski-Euroopan markkinoille.

Venäläisyrietykset Irakin öljykentille. Venäläinen öljy-yhtiö *Lukoil* ja norjalainen *Statoil* allekirjoittivat sopimuksen irakilaisen Länsi-Qurna 2 -öljykentän kehittämisestä. Öljykentällä arvioidaan olevan noin 12 miljardin barrelin varannot. Lukoil voitti tarjouskilpailun suurimmasta huutokaupassa mukana olleesta öljykentästä, kun Irak kauppasi öljykenttiään viime vuoden joulukuussa. Tuotannon on määrä alkaa vuoden loppuun mennessä. Samaan aikaan Gazpromin tytäryhtiön *Gazprom Neftin* johtama konsortio allekirjoitti sopimuksen Badran öljykentän kehittämisestä. Badran varantojen arvioidaan olevan yli 2 miljardia barreliä. Molemmat sopimukset on laadittu 20 vuodeksi.

Venäjä ja Venezuela yhteistyöhön Orinocon öljyalueen kehittämiseksi. Venäjän puolelta Gazpromin, Lukoilin, Rosneftin, *Surgutneftegasin* ja *TNK-BP:n* ja toisaalta Venezuelan *PDVSA:n* muodostama yhteisyritys investoi projektiin noin 10 miljardia dollaria. Venäläiset asiantuntijat pitävät hanketta taloudellisesti kannattavana, mutta muistuttavat siihen sisältyvän Venezuelan poliittiseen tilanteeseen liittyviä riskejä.

Metsä- ja maatalous

Laittomien hakkuiden aiheuttama menetys vuonna 2009 noin 109 miljoonaa euroa. Laittomien hakkuiden ja metsävarannon maiden käytön satelliitti- ja kaukokartoitusvalvonnan mukaan laittomia hakkuita ilmeni noin 7 000 hehtaarilla (1643 tapausta) määrältään 982 000 kuutiometriä. Valvonnassa tutkittiin yli 47 000 hakkuualaa 198 metsäntoimialueella (*Iesnitšestvo*) ja rikkeitä havaittiin yhdeksässä prosentissa hakkuualoja. Tällä hetkellä satelliitti- ja kaukokartoitusvalvonnan piiriin kuluu 24 Venäjän aluetta kokonaispinta-alaltaan 175 miljoonaa hehtaaria.

Metsäteollisuuden tuotantomäärät laskivat yleisesti vuonna 2009, mutta viilun tuotanto kasvoi.

Tuote	2009	Muutos, %, 2009/2008
Sahatavara, milj. m ³	19,0	- 12
Vaneri, milj. m ³	2,1	-19
Viilu, 1000 m ³	317	7
Kuitulevy (kova), milj. m ²	296	-26
Lastulevy, milj. m ³	4,6	-21
Markkinasellu, milj. t	2,0	-12
Paperi, milj. t	3,9	-2
Kartonki, milj. t	3,4	-7

Titan-konsernin hakkuut kasvoivat noin 1,4 miljoonaan kuutiometriin vuonna 2009. Pääosin Arkangelin alueella toimivan holdingyhtiön kahdeksan korjuuyritystä korjasivat yhteensä 1 365 miljoonaa kuutiometriä puuta, joista noin miljoona kuutiometriä nykyaikaisilla metsäkoneilla. Hakkuut kasvoivat 11 % vuoteen 2008 verrattuna. Titan-ryhmään kuuluu yli 20 metsäteollisuuden sekä hotelli- ja turvallisuusalan yritystä. *ZAO Lesozavod 25* on Arkangelissa toimiva Luoteis-Venäjän suurin saha, jonka tuotantokapasiteetti on 337 000 m³ kuusi- ja mäntysahatavaraa. Sahan tuotannosta 98 % menee vientiin mm. Saksaan, Ranskaan, Espanjaan, Iso-Britanniaan ja Egyptiin.

Ympäristöjärjestöt vaativat Baikalin sellu- ja paperitehtaan sulkemista. Irkutskissa järjestetään suuri mielenosoitus Baikalin sellu- ja paperitehtaan sulkemiseksi 13.2. Sen järjestävät Baikali-liike, Baikalin ekologinen aalto (*Baikalskaja ekologitšeskaja volna*) ja sulkemista kannattavat paikalliset asukkaat. Järjestäjät vaativat tekemään muutoksia Venäjän hallituksen 13.1.2010 päätökseen, joka sallii tehtaan laskea jätteensä suoraan Baikali-järveen sekä varastoida, haudata ja polttaa vaarallisia jätteaineita Baikalin rannoilla. Paikallisen tietotoimiston mukaan tehdas käynnistettiin 1.2. ensimmäistä kertaa sen jälkeen, kun tehdas suljettiin ympäristöjärjestöjen vaatimuksesta vuonna 2008.

Presidentti Medvedev tyytyväinen maatalouden kehitykseen vuonna 2009. Presidentti Medvedev ilmaisi tyytyväisyytensä maataloussektorin viime vuoden kehitykseen talouskriisistä huolimatta tapaamisessaan maatalousministeri Skrynnikin kanssa 27. tammikuuta. Federaation tilastoviraston *Rosstatin* mukaan maatalouden tuotanto kasvoi 1,2 % vuoteen 2008 verrattuna. Siipikarjan tuotanto kasvoi 13 % ja sianlihan 7 % samaan aikaan, kun lihan tuonti väheni neljänneksellä. Presidentti Medvedev korosti tarvetta jatkaa ponnisteluja uusien nautakarjatilojen perustamiseksi. Presidentin mukaan ”maatalouden investointien avulla voimme tukea maaseutua ja turvata elintarvikkeiden saannin paitsi itsellemme, myös meitä ympäröiville maille.”

Presidentti Medvedev allekirjoitti elintarviketurvallisuuden doktriinin. Asetus (doktriini) toimii mm. perustana laadittaessa elintarviketurvallisuuden oikeudelliset-normatiivisia asiakirjoja ja kehitettäessä maatalousteollisia ja kalatalouden yrityksiä. Maan elintarviketurvallisuuden tilan arvioimiseksi

doktriinissa määritetään konkreettisina kriteereinä kotimaisten maatalous- ja kalataloustuotteiden ja elintarvikkeiden osuus näiden tuotteiden kokonaismäärästä kotimaan markkinoilla. Kotimaisuusasteen tulee olla tuotelajeittain vähintään seuraava (%): vilja 95, sokeri 80, kasviöljy 80, liha- ja lihatuotteet 85, maito- ja maitotuotteet 90, kalatuotteet 80, peruna 95, ruokasuola 85. Elintarviketurvallisuuden turvaamiseksi ulkomaankauppapolitiikassa on välttämätöntä mm. aktiivinen suoja-toimien käyttö maatalouden ja kalatalouden tuotteiden, raaka-aineiden ja elintarvikkeiden kasvavassa tuonnissa ja myös dumpaustapauksissa sekä ulkomaiden käyttäessä tukiaisia tuotteiden viennissä. Lisäksi tarvitaan tehokasta terveys-, eläinlääkintä- ja kasvinterveysvalvontaa huomioiden kansainväliset ohjeet ja standardit. Lisäksi välttämättömäksi nähdään vähentää asteittain kotimaisten maatalouden ja kalatalouden yritysten riippuvuutta tuontiteknologioista, koneista, laitteista ja muista resursseista. Hallituksen tulee laatia ja vahvistaa toimenpidesuunnitelma doktriinin periaatteiden toteuttamiseksi. Skrynnik lupasi tapaamisessaan Medvedevin kanssa 27.1., että doktriinissa osoitetut suunnitelmat toteutetaan viidessä vuodessa.

Venäjän maatalouden kehittämisohjelma saa budjettirahoitusta noin 2,56 miljardia euroa vuonna 2010. Maatalousministeriön mukaan tukea maataloustuotannon ja maaseudun sosiaaliseen kehittämiseen allokoidaan 2,33 miljardia euroa, joka on 43 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2009. Lainojen korkotukia myönnetään 1,9 miljardia euroa eli 74 % kokonaisrahoituksesta. Niitä käytetään aiemmin myönnettyihin investointi- ja lyhytaikaisiin lainoihin sekä pientalouksien kehittämiseen. Vuoden 2009 karjan ja siipikarjan tuotanto kasvoi 7,5 % ja maidon tuotanto 0,4 %. Läheskään kaikki alueet eivät kuitenkaan täyttäneet valtio-ohjelman mukaisia velvoitteitaan lihan- ja maidontuotantonsa nostamiseksi. Tämä johtui maatalousministeri Jelena Skrynnikin mukaan ”rakenteellisen lähestymistavan puutteesta alueellisen maatalouspolitiikan laatimisessa.” Tänä vuonna alueiden tulee laatia aluekohtaiset ohjelmat valtion maatalouden kehitysohjelmaan sisältyvien mittareiden ja velvoitteiden täyttämiseksi.

Hampurilainen juhlii Venäjällä. *McDonald’sin* 245 ravintolassa ympäri Venäjää vietetään ketjun 20-vuotisjuhlia. Ihkaensimmäinen mäkkäri Moskovan Pushkin-aukiolla on yhtiön eniten myyvä ravintola maailmassa. *McDonald’s* aikookin perustaa Venäjälle tänä vuonna 45 uutta ravintolaa. Sen palveluksessa on 25 000 henkeä, ja sen toimittajat työllistävät 100 000. Yksi näistä, italialainen *Cremonini*, vietti juuri hampurilaispihvitehtaansa avajaisia. Odintsovossa Moskovan alueella syntyy venäläisestä lihasta pian 80 000 pihviä tunnissa *McDonald’sin* tarpeisiin. Naudanlihaa aiotaan tuottaa aina 1500 km päästä, ja yhtiö perustaa venäläisen kumppanin kanssa Orenburgin alueelle teurastamon. Venäläisten hampurilaishimo on houkuttanut paikalle viimein myös *Burger Kingin*. Sen ensimmäinen ravintola avattiin tammikuussa *Metropolis*-kauppakeskuksessa Moskovassa, ja jatkoa seuraa. Myös *Sub*-voileivät ovat vaatimattomasti läsnä. Muuten suosittu pikaruoka onkin yhä useammin venäläistä, kuten vaikkapa take-away blinit ja täytetyt uuniperunat.

Liikenne

Venäläisten lentoyhtiöiden matkustajamäärät laskivat vuonna 2009 9 % edellisvuodesta, mutta pysyivät vuoden 2007 tasolla. Rahtiliikenne supistui niin ikään 9 %. Vuonna 2009 lentoyhtiöt taistelivat olemassaolostaan kannattavuutensa kustannuksella; lentoja ei sopeutettu vastaamaan vähentynyttä kysyntää ja lentolippuja myytiin polkuhintaan. Lisäksi polttoaineen hinnannousu kasvatti kustannuksia. Useat lentoyhtiöt velkaantuivat, ja joidenkin odotetaan lopettavan toimintansa alkaneena vuonna. Vain muutamat venäläiset lentoyhtiöt, kuten *UTair* ja *Transaero*, kykenivät kasvattamaan matkustajamääriään. *Aeroflotin* matkustajamäärä putosi 6 %, *Rossijan* 15 % ja *Sibirin* (S7) peräti 22 %. Vuonna 2010 matkustajaliikenteen odotetaan elpyvän ja kasvua odotetaan jopa 12–15%.

Uuden Rosavia-lentoyhtiön muodostamisesta luovutaan. Moskovan kaupunki ja valtionkorporaatio *Rostehnologii* jättävät sikseen uuden lentoyhtiön perustamisen *AirUnion*-yhtymän raunioille. Liittoutuman parhaimmisto, *Rossija*, *Kavminvodavia* ja *Orenburgskie avialinii*, yhtiöitetään ja liitetään *Aeroflotiin*. Sen osuus kotimaan lentomarkkinoista kasvaa fuusion ansiosta 15 prosentista 30–35 prosenttiin.

Aeroflot pyytää lisää rahaa Sheremetjevo-3 –terminaalihankkeen viimeistelyyn. Hankkeen rahoittajina ja vähemmistöosakkaina ovat valtionpankit *VEB* ja *VTB*, jotka ovat sijoittaneet siihen jo

923 miljoonaa dollaria. Lisärahaa tarvitaan 100 miljoonaa. Moneen kertaan viivästyneen hankkeen alkuperäinen kustannusarvio oli alle puolet toteutuvasta eli 430 miljoonaa dollaria. Tällä hetkellä keskeneräinen terminaali palvelee Aeroflotin kotimaanlentoja. Ulkomaisten lentoyhtiöiden siirtymistä uuteen terminaaliin on siirretty maaliskuun loppuun.

Kauppa ja palvelut

Ensimmäinen uuden lain mukainen kasino avasi ovensa Etelä-Venäjällä. Venäjän kaikki kasinot ja raha-automaattipelihallit suljettiin lakimuutoksen myötä 1.7.2009, ja hallitus ilmoitti Venäjälle rakennettavan niiden sijaan neljä Las Vegas -tyyppistä kasinoaluetta. Ensimmäinen uuden lain mukainen yksittäinen kasino on nyt avattu yhdelle neljästä kasinoalueesta, Rostovin ja Krasnodarin alueiden rajalle, "Azov Cityyn". Alueella ei ole vielä muita kasinoita, eikä muualla maassa sijaitsevien kasinoalueiden rakentaminen ole alkanut.

Sääntely

Presidentti Medvedev vaati jälleen teknisen sääntelyn uudistusten vauhdittamista. Presidentti antoi johtamansa talouden modernisaation ja teknologisen kehityksen komission kokouksessa teollisuus- ja kauppaministeriölle tehtäväksi valmistella uusi toimintaohjelma teknisten reglamenttien valmisteluun ja toteutukseen. Presidentti antoi hallitukselle tehtäväksi hyväksyä maaliskuun alkuun mennessä kaikki jo laaditut, hyväksymistä odottavat tekniset reglamentit, ja tuoda huhtikuun alkuun mennessä duuman hyväksyttäväksi joukko muutoksia jo olemassa oleviin teknisiin reglementteihin. Teknisen sääntelyn lakien noudattamatta jättämisestä yrityksille koituvia rangaistuksia kaavaillaan kovennettaviksi. Teknisen sääntelyn virasto *Rostehregulirovanije* nimetään uudelleen *Rosstandardiksi*.

Kauppalaki astui voimaan helmikuun alusta. Lain mukaan valtiolla on oikeus asettaa määräyille peruselintarvikkeille hintakatto, mikäli tuotteen hinta jollain Venäjän alueella nousee 30 päivän aikana vähintään 30 %. Vähittäiskauppiaiden on myös 1.8. alkaen uusittava toimitussopimukset lain vaatimusten mukaisiksi. Laki säätelee monin tavoin maksuehtoja ja palkkiojärjestelmiä, joskin asiantuntijat uskovat monien määräysten olevan kierrettävissä. Mikäli jollain kauppaketjulla on määräävä – yli 25 prosentin – markkinaosuus jollain Venäjän alueella, ei se saa avata alueella uusia liikkeitä. Heinäkuusta määräys ulottuu myös kaupunginosa- ja kuntatasolle, joskaan sen toimeenpanoon tarvittavia tilastotietoja ja –metodeja ei ole vielä olemassa. Viranomaiset sanovat tavoitteekseen tukea pienkauppoja. Lain vastustajat syyttävät sen estävän laadukkaiden palvelujen leviämistä. Keskustelu jatkuu, sillä lain toimeenpano edellyttää muutoksia lukuissaan määrään muita säännöksiä.

Välttämättömät lääkkeet hintasäännöstelyyn. Lääkevalmisteiden hinnat tulee rekisteröidä 1.4. mennessä. Viranomaiset ovat evänneet lääkevalmistajilta oikeuden nostaa ns. välttämättömien lääkkeiden hintoja vuonna 2010. Rekisteröinnin perusteena käytetään viime vuoden jälkipuolen hintoja. Välttämättömien lääkkeiden luettelon vahvistaa terveys- ja sosiaaliministeriö. Listalla on 495 kansainvälistä, patentoimatonta valmistetta. Luettelon lääkkeet vastaavat 35 prosenttia lääkemarkkinasta, jonka arvo vuonna 2009 oli 16 miljardia dollaria.

Hallitus on luopumassa elintarvikkeiden, kosmetiikan ja hajuvesien pakollisesta sertifiointista. *Vremja novostei* -lehden mukaan hallitus olisi luopumassa vaatimuksesta sertifioida nämä tuotteet erityislaboratorioissa, ja niiden valmistajat saisivat alkaa ilmoittaa tuotteidensa laatu- ja tuoteturvallisuustiedot vapaaehtoisin ilmoituksin. Lehden mukaan monet asiantuntijat ja kuluttajat ovat huolissaan muutoksen vaikutuksista, painottaen monien venäläisyriyten vasta kehityksessä olevaa kuluttajavastuullisuutta.

Ulkomaankauppa

Tuonnissa IVY-maiden ulkopuolelta ei merkittäviä muutoksia joulukuussa. Tuonti oli Venäjän tullin mukaan arvoltaan vielä lähes viidesosan pienempää kuin vuotta aiemmin ja kaksi vuotta aiemmin (kun asiaa katsotaan dollarin ja euron yhdistelmävaluutassa). Toisaalta kemian tuotteiden samoin kuin elintarvikkeiden tuonti piristyi marras-joulukuussa, ja myös koneiden ja laitteiden tuonti (pois lukien

kuljetusvälineet) elpyi. Sen sijaan tuontilukemaa painoi kuljetusvälineiden ja TEVA-tuotteiden tuonti, joka oli edelleen varsin syvässä kuopassa.

Tulliliiton epäselvät säädökset ovat aiheuttaneet maahantuontivaikeuksia Venäjällä. Ongelmista ovat raportoineet salausalgoritmeilla varustettujen elektroniikkalaitteiden (mm. matkapuhelinten, kannettavien tietokoneiden ja bluetooth-laitteiden) ja 3G-verkkolaitteiden maahantuojat, alkoholijuomien maahantuojat sekä vitamiinivalmisteiden maahantuojat. Ongelmat ovat johtuneet Venäjän tullilainsäädännön ja tulliliiton vielä keskeneräisen säädöspohjan epäselvästä suhteesta. Venäjän varapääministeri Shuvalov on ilmoittanut näiden maahantuonnissa ilmenneiden ongelmien olevan ”puhtaasti Venäjän sisäinen hallinnollinen asia”, ja Venäjä ratkaisee ne itse. Venäjällä valmistellaan parhaillaan uutta erityislakia, jonka avulla pyritään tukkimaan Venäjän oman lainsäädännön ja tulliliiton lainsäädännön välisessä rajapinnassa havaitut aukot. Tämän työn pitäisi olla valmis maaliskuussa.

Tulliliitto piti kokouksen, muttei löytänyt ratkaisuja keskeisiin avoinna oleviin kysymyksiin. Tulliliiton kokouksessa 27.1. oli määrä käsitellä mm. institutionaalisia kysymyksiä ja tullitariffimuutosehdotuksia, mutta näissä asiakohdissa ei löydetty ratkaisuja. Ainoa konkreettinen tulos oli ratkaisu Venäjän ja Valko-Venäjän väliseen kahdenväliseen öljykiistaan (ks. myös energia-osio). Keskeinen avoin kysymys on tuontitulleista saatavien tulojen jakaminen maiden kesken. Kaavana on päätetty käyttää maiden vuosina 2007–2008 keräämien tuontitullien suhteellisia osuuksia: Venäjä 86,5 %, Kazakstan 8,5 % ja Valko-Venäjä 5 %. Valko-Venäjä kuitenkin vaati kokouksessa, että sen osuutta nostettaisiin 0,3 prosenttiyksiköllä 5,3 prosenttiin. Asia jäi pöydälle ja siihen palataan tulliliiton kokouksessa 26.2. Myös muut asiat jäivät pöydälle, ml. Venäjän ehdottamat muutokset tullitariffiin. *Vedomosti*-lehti on uutisoinut Venäjän tullilaitoksen pääjohtaja Beljaninovin huolista tulliliiton suhteen; hänen mukaansa etenkin Venäjän Kazakstanin-rajalta katoavat tullimaksut tulevat jättämään Venäjän budjettiin kovin suuren kolon.

Venäjä möi vuonna 2009 ennätysmäärän aseita, talouskriisistä huolimatta. Valtiollinen puolustusteollisten tuotteiden viennistä vastaava *Rosoboroneksport* ilmoitti aseiden viennin arvon kasvaneen vuonna 2009 kymmenen prosenttia edellisvuodesta, 5,3 miljardiin euroon. Kasvun odotetaan jatkuvan myös kuluvana vuonna. Puolet aseviennistä oli lentokoneita ja helikoptereita. Venäjän puolustusteollisuuden suurimmat asiakkaat olivat viime vuonna Intia, Algeria, Kiina, Malesia, Venezuela ja Syyria.